

Motion till riksdagen 2005/06:So433

av **Jan Lindholm och Ulf Holm (mp)**

Angående otillbörlig påverkan

Motionen delad mellan flera utskott

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att utreda behovet av ett nationellt kompetenscentrum.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att behov finns om forskning kring barns och ungdomars situation i manipulativa rörelser.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om behovet av informationsinsatser till olika personalkategorier gällande barn och unga som befinner sig i slutna grupper/sekter.
4. Riksdagen begär att regeringen utreder ett förslag om en ny bestämmelse i brottsbalken som straffbelägger s.k. otillbörlig påverkan.¹

¹ Yrkande 4 hänvisat till JuU.

Fel! Okänt namn på

Bakgrund

Miljöpartiet de gröna ser det som av stor betydelse att förebygga ”andlig kränkning”, dvs. ”att bli fråntagen den viktigaste av de mänskliga rättigheterna, rätten till sin fria vilja”. Det är en grundprincip i ett demokratiskt samhälle.

Manipulation inom slutna grupper ökade snabbt under 1980-talet. De hän-givna har nu hunnit bli föräldrar. Detta innebär att det numera finns ett större antal barn och ungdomar som vuxit upp i den s.k. nyandligheten med en om-givning med helt andra värderingar och regler än vårt samhälles och utan kunskap om vilka rättigheter de har och som berövats dem.

Utredningen i God Tro, Samhället och nyandligheten, SOU 1998:113, ledde inte till någon ny lagstiftning. Sedan dess har det uppdagats flera allvar-liga fall av manipulation av såväl barn, ungdomar som vuxna inom den s.k. nyandligheten. Exemplet Knutby är kanske det allra värsta, där det verkar som om en ung människa manipulerades att begå mord.

Det är i sammanhanget viktigt att förstå, att det som i utredningen kallas nyandliga rörelser, i lika hög grad kan stå för många andra manipulativa, icke-religiösa men sektoida, grupper. Det är inte tron eller läran som är pro-blemet.

Kunskap saknas

Utredningen konstaterar att det saknas en sammanhållen forskning och kun-skap om manipulationen inom olika rörelser. Även inom hälso- och sjukvår-den saknas det kunskap kring människor som har tillhört en sektliknande organisation och deras problem och den svåra vägen ut ur rörelsen. Ofta är det förenat med stora emotionella och sociala problem som inte sällan leder till psykiska problem. Dessa människor står tyvärr också ganska ensamma då samhället saknar kunskaper och resurser för att hjälpa dem. Många är unga och därmed extra utsatta.

Enligt utredningen söker dryga 100 personer per år hjälp för problem som uppkommit i samband med utträde ur en s.k. nyandlig rörelse. När och om dessa människor söker sig till psykiatrin har psykiatrin svårt att veta vad som ligger bakom och man misstolkar ofta problemen som orsakade av schizo-freni, inte som ”hjärntvätt” och manipulation av en sekt. För att bättre kunna hjälpa drabbade människor och utöka samhällets kunskaper kring dessa icke-demokratiska och manipulativa rörelser ser Miljöpartiet ett behov av ett kun-skapscentrum och forskning behövs, särskilt med betoning på barnens situa-tion inom slutna grupper.

Vi vill att regeringen i samarbetet med berörda myndigheter, landsting och ideella organisationer såsom bland andra FRI återkommer med ett förslag om hur ett psykiatriskt kompetenscentrum för forskning om skador av och rehabi-litering från manipulering av den fria viljan och den fria tanken kan byggas upp. (FRI, föreningen individens rättigheter, är en stödförening för människor

Fel! Okänt namn på

som förlorat vänner eller anhöriga till vad de kallar en destruktiv rörelse. FRI ger också stöd till avhoppare från sådana rörelser. Föreningens erfarenhet bygger på vad mer än 500 avhoppare från olika rörelser har berättat.)

Kunskapen om dessa frågor är tyvärr låg inom den svenska psykiatrin, vilket de själva erkänner. För att säkerställa kontakten och samarbetet med psykiatrin borde det tänkta kompetenscentret vara knutet till psykiavdelningen på ett av Sveriges större sjukhus och ha en rehabiliteringsavdelning för ”sektoffer”. En liknande verksamhet finns exempelvis i Wellspring i USA.

Vi menar att föräldrars rätt att uppfostra sina barn i enlighet med sin tro och övertygelse är oomtvistlig men detta måste dock balanseras mot vetskapen att det finns barn som far illa bland annat i stängda grupper/nyandliga rörelser/sekter, vilket de själva inte valt att delta i. Vi vet inte vad som händer med de barn, och hur de mår, vars föräldrar är involverade i verksamheten och de unga som i sitt sökande rekryteras till de manipulativa rörelserna. Vem ansvarar för och tillvaratar att deras rättigheter att tänka och känna fritt inte kränks?

Samhället sviker de utsatta sektbarnen, skriver utredaren Margó Ingvarsson. Det är hög tid att riksdagen tar ansvar för dessa utsatta människor. Olika instanser i samhället och olika personalkategorier behöver få mer kunskap och råd om hur de ska hantera framför allt barn och unga som lever i manipulativa rörelser, slutna grupper och nyandliga grupper, hur deras rättigheter kan tillvaratas så att de inte kränkts och att de inte far illa. Därför bör länsstyrelserna och andra berörda myndigheter utarbeta råd och anvisningar för skol- och barnomsorgspersonal, barnavårdscentraler, socialtjänst och sjuk- och hälsovården. Men de behöver stöd av en central instans, förslagsvis det äskade kompetenscentret.

En demokratifråga

Ett svårt dilemma angående detta är hur samhället kan agera utan att samhället självt använder odemokratiska metoder. Vi menar att var och en har rätt att tro på vad som helst så länge det inte kränker någon annan men ingen har rätt att manipulera och ta kontroll över andra människor. Rörelserna, sekterna, är som påpekats inte alltid av religiös karaktär utan har lika ofta annat innehåll. Alltmer vanligt är att otillbörlig påverkan, dvs. manipulation, används inom rörelser som presenterar sin verksamhet som utbildning eller verkar som hälsoterapeuter eller andra terapeuter och inom ideella eller politiska föreningar eller i s.k. pyramidföretag.

Religions- och yttrandefriheten är viktiga grundbultar i ett demokratiskt samhälle. Men de som vill otillbörligt påverka, manipulera och utnyttja sina medmänniskor gömmer sig bakom organisations- och religionsfriheten och har ett försprång gentemot lagstiftningen. De metoder som de använder har lagstiftningen inte tagit ställning till. Föräldrar som mister sina barn som gått in i en sluten rörelse kan inte ens få veta på vilket sätt påverkan har gått till.

Fel! Okänt namn på

För att skydda den enskilda människan finns det överlag ett bra juridiskt skyddsnet. Dock ger lagstiftningen ett otillräckligt skydd när det gäller otillbörlig påverkan eller manipulation. Ett införande av begreppet otillbörlig påverkan i lagstiftningen skulle enligt vad utredningen skriver ”gagna såväl seriösa religionsutövare som den personliga integriteten”. Vi menar såsom utredningen föreslår att det utreds huruvida en straffbestämmelse i BrB, vilken straffbelägger otillbörlig påverkan, kan införas.

Stockholm den 30 september 2005

Jan Lindholm (mp)

Ulf Holm (mp)